

Oikeusministeriö
Asko Välimaa

Viite: Lausuntopyyntöne OM 16/41/2011 3.5.2012

Sananvapauserikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen

Oikeusministeriö on pyytänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) lausuntoa työryhmän mietinnöstä "Sananvapauserikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen". THL ottaa tässä lausunnosta ainoastaan kantaa vainoamiseen liittyvään työryhmän ehdotukseen.

Euroopan neuvoston naysiin kohdistuvan ja perheväkivallan ehkäisemistä koskevaan yleissopimuksen (CETS 210) 34 artiklan mukaan toiseen henkilöön kohdistuva tahallinen ja toistuva uhkaava käyttäytyminen, joka saa tämän henkilön pelkäämään turvallisuutensa vaarantumista, on kriminalisoitava. Oikeusministeriön työryhmän mietinnössä ehdotetaan rikoslain 25 lukua täydennettäväksi uudella vainoamista koskevalla rangaistussäädöksellä. **THL kannattaa työryhmän ehdotusta vainoamisen kriminalisoimiseksi ja näkee, että sille on olemassa kansallisia perusteluja.**

Tähän asti viranomaisilla on ollut hyvin vähän keinoja puuttua vainoamiseen ja suojella vainottua toistuvalla vainoamisen muodossa tapahtuvalta väkivallalta. Käytäntö on osoittanut, että lähestymiskielto ei ole ollut riittävä suojelemaan vainoamisen kohteena olevaa. Mietinnössä on hyvin tuotu esiin vainoamisen erityispiirteet pitkäkestoisena ja prosessiluontoisena tekona ja siten perusteltu nykyisen rikoslainsäädännön puutteet puuttua ja suojata vainon kohteeksi joutuneita. Mietinnössä on monipuolisesti käsitelty vainoamisen tunnusmerkistöä ja esityksessä todetaan, että vainoamisteot voivat olla varsin monentyyppisiä ja tekniikan kehittyminen tuo myös uusia vainoamisen toteuttamistapoja. Tämän takia on tärkeätä, että lakiehdotuksessa mainitaan myös muut tekotavat jotka ovat rinnastettavissa uhkailuun, seuraamiseen, tarkkailuun ja yhteydenottoon.

Vainoaminen on THL näkökulmasta yksi lähisuhdeväkivallan muoto, jolla voi olla vakavat psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset seuraukset sekä vainotulle että hänen mahdollisille lapsille ja muille sukulaisille ja läheisille. Vainoamisen seurauksena pelosta ja ahdistuksesta voi tulla elämää hallitseva olotila, joka sekä rajoittaa että lamauttaa ihmisen toimintakykyä ja heikentää elämän laatua. Parisuhdeväkivallalle tyypillistä on, että sille altistuu myös perheessä elävät lapset. Näin tapahtuu myös kun väkivallan muotona on vainoaminen. Lapsitodistajien suojelusta ja tuesta on säädetty samassa yleissopimuksen (CETS 210) artiklassa 26. *THL:n näkökulmasta lain valmistelussa olisi syytä erikseen huomioida perheessä vainoamiselle altistuneiden lasten asema ja määritellä näissä tilanteissa myös lapset rikoksen uhreiksi.* Mietinnössä lapset mainitaan ainoastaan esimerkkinä kun uhkaaminen sisältää kolmanteen nähden toteuttavan uhan. Vainotun perheessä elävät lapset joutuvat tosiasiallisesti kärsimään monenlaisista vainoamisen seurauksista, jotka vaikuttavat myös heidän terveyteensä ja hyvinvointiinsa.

Vainoamisen vakavuutta ja pitkäaikaista kärsimystä sekä vainotulla että hänen perheenjäseniin tulisi paremmin huomioida myös vainoamisen vakavuusasteissa. THL esittää,

että vainoamisen vakavuusasteissa olisi käytössä myös rikoksen törkeä tekemuoto, vastaavasti kun on esitetty törkeä kunnianloukkaus.

Vainoamisen kriminalisoinnin vaikutuksista todetaan, että muutoksesta seuraisi jatkossa sekä välitöntä että välillistä kokonaistaloudellista kustannussäästöä. THL yhtyy tähän näkemykseen tuoden esille ne säästöt mitä saadaan aikaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa pitkällä aikavälillä, kun vainoamiseen voidaan ajoissa puuttua ja sen psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia seurauksia vähentää.

Pääjohtaja

Pekka Puska

Kehittämispäällikkö

Helena Ewalds